

RYSZARD SKRZYNIARZ – LUBLIN

BIELINY W DOBRACH BISKUPÓW KRAKOWSKICH

Miejscowość Bieliny leży w Górach Świętokrzyskich na wysokości 300-330 m n.p.m. i jest rozciągnięta na przestrzeni 4 km. Leży w granicach diecezji kieleckiej i województwa świętokrzyskiego, 24 km na wschód od Kielc, nad rzeką Belnianką i Bielinianką. Bieliny położone są pomiędzy Łysogórami a północno-zachodnim skłonem Pasma Bielińskiego, z najwyższym szczytem Drogosiowa (447 m n.p.m.). Na najdalej wysuniętym ku północnemu-zachodowi wzgórzu Pasma Bielińskiego, wznosi się kościół p.w. św. Józefa Oblubieńca Najświętszej Marii Panny, wybudowany w latach 1637-1643 z fundacji biskupa krakowskiego, Jakuba Zadzika. Konsekrowany był w 1643 r. przez biskupa Tomasza Oborskiego, sufragana krakowskiego. Kościół został rozbudowany w 1838 r. Jest on wczesnobarokowy z klasycystyczną fasadą. W ołtarzu głównym znajduje się obraz na desce Świętej Rodziny, szkoły flamandzkiej z XVII w. W kościele są także dwa ołtarze późnobarokowe z drugiej połowy XVIII w., w lewym jest umieszczony obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem z pierwszej połowy XVIII w., a w prawym zaś obraz Ukrzyżowania z XVII w. W kaplicach są dwa ołtarze rokokowo-klasycystyczne z około 1770 r. Nad ostrołukową tęczą znajduje się krucyfiks z pierwszej połowy XVIII w. Ambona klasycystyczna pochodzi z początku XIX w. W ścianach kościoła zostały umieszczone interesujące epitafia z XVII w. (dwa z nich przeniesiono ze Świętego Krzyża: opata Bogusława Radoszewskiego i zakonników wymordowanych przez kozaków Rakoczego) oraz z XVIII i XIX w. W Bielinach znajdują się 4 drewniane, zabytkowe, ludowe kapliczki. Nad wsią wznosi się Skała (363 m n.p.m.) z trzema krzyżami¹.

¹ *Katalog zabytków sztuki w Polsce*, t. 3, *Województwo kieleckie*, z. 4, *Powiat kielecki*, red. J. Z. Łoziński i B. Wolff, Warszawa 1957, s. 2-3; T. Wróblewski, *Góry Świętokrzyskie*, Warszawa 1977, s. 140-142; J. Kuczyński, *Wokół Kielc*, Kraków [1981], s. 27-28; D. Olszewski, *Wstęp i historia parafii*, w: *Katalog duchowieństwa i parafii diecezji kieleckiej*, Kielce 1999, s. 227.

Stanisław Rospond pisze, że Bieliny u Długosza w XV w. to *Byelyni*, czyli *Bielynia*, nazwa topograficzna z przyrostkiem słowotwórczym *-ynia*, *-yni*. A zatem był to pierwotnie model topograficzny na *-ynia*. Pod wpływem wyrazu *bielina* oznaczającego to samo co *biel*, *bielica*, zmieniono *Bielynię* na *Bieliny*. Miejscowość jest położona nad rzeką Bielnianką (tak podaje S. Rospond). O takim moczarowatym położeniu Bielin świadczy choćby wieś Bieliny koło Niska z przysiółkiem Mokradło². Możliwe, iż nazwa Bielin wywodzi się od mokradel, gdyż do tej pory między obecnymi ulicami: Kielecką, Stawową i Starowiejską istnieje teren zwany „Stawem”, który jest terenem podmokłym przez cały rok, a w czasie jesienno-wiosennych deszczów wręcz bagiennym.

Nie można jednak odrzucić propozycji, iż prawdopodobnie nazwa miejscowości Bielin wywodzi się od wybielania „na słońcu” cienkich białych płatów lnianych. Dlatego zbliżając się do miejscowości, w której płoty i pola były pokryte takimi bielejącymi płatami płótna, sprawiało wrażenie, że miejscowość jest biała. Prawdopodobnie uprawiano len, który następnie snuto na krosnach, wybielano i składano w formie daniny biskupom krakowskim, jako prawowitym właścicielom Bielin. Należy zauważyć, iż len był znany w Europie środkowej i zachodniej już od młodszej epoki kamiennej. Uprawiany był już przez ludność Biskupina około połowy pierwszego tysiąclecia przed n.e. Słowianie połabscy już w IX i X w. płacili swym władcom niemieckim daninę w wiązkach lnu. Len był również środkiem płatniczym w Czechach i występował na Rusi³. W Polsce wyroby z lnu stanowiły środek płatniczy i składano z nich daninę.

Najstarsza część Bielin – Stara Wieś jest położona wzdłuż szlaku wiodącego od Daleszyc przez Skorzeszyce koło Kamienia, zwanego diabelskim, obecną ul. Starowiejską w kierunku Huty Podłysicy i Świętego Krzyża.

Bieliny dość późno, bo dopiero w 1637 r., stały się parafią. Wcześniej należały do parafii Daleszyce. Najwięcej źródeł na temat danej miejscowości jest związanych z wybudowaniem kościoła i powstaniem parafii, i tak jest również w przypadku Bielin, dla których źródła stają się bogatsze od XVII w. Postaramy się jednak prześledzić najstarsze wzmianki źródłowe, które mówią o Bielinach.

We wczesnym średniowieczu w rękach książąt znajdowały się duże obszary posiadłości obejmujące tereny rzeki Kamiennej (od północy), Kiel i Bodzentyna (od zachodu), Łysogór wraz z Pasmem Jeleniowskim (od południa). Od końca XI w., aż do XIII w. trwał proces ich przekazywania przez kolejnych książąt w ręce Kościoła. Wzięło się to z reformy uposażenia Kościoła, który podejmował się obowiązku kolonizacji i chrystianizacji tego obszaru⁴. Ziemie

² S. Rospond, *Słownik etymologiczny miast i gmin PRL*, Wrocław 1984, s. 26.

³ S. Inglot, J. Kamińska, J. Kostrzewski, *Len i konopie*, w: *Słownik starożytności słowiańskich. Encyklopedyczny zarys kultury Słowian od czasów najdawniejszych do schyłku wieku XII*, red. W. Kowalenko, G. Labuda, Z. Stieber, t. 3, Wrocław–Warszawa–Kraków, 1967, s. 42-43.

⁴ W. Abraham, *Osobowość prawna biskupstw a statut łęczycki z r. 1180*, w: *Księga pamiątkowa ku czci Leona Pinińskiego*, t. 1, Lwów 1936, s. 11-12; G. Labuda, *Początki klasztoru*

tam będące otrzymali biskupi krakowscy, kujawscy, benedyktyni łysogórscy i cystersi.

Na przełomie XI i XII w. w rękach biskupów krakowskich znalazł się Klucz Kielecki i Klucz Bodzentyński. Najobszerniejszy był Klucz Kielecki, który obejmował: 1 miasto – Kielce i 29 wsi: Bieliny, Bobrza, Brzeziny, Czarnów Mniejszy, Daleszyce, Dyminy, Górno, Klatki, Kowale, Krajno, Lechów, Mójcza, Nida, Niestachów, Niewachłów, Posłowice, Radlin, Skorzeszyce, Suków, Tumlin, Wola Jachowa, Zagnańsk, Bęczków, Bilcza, Ćmińsk, Czarnów Większy, Domaszowice, Kostomłoty, Mąchoćce⁵ – jest to stan na XV w. Trudno dokładnie określić, która z tych miejscowości istniała w momencie przekazywania tych ziem w posiadanie biskupów krakowskich.

Bieliny należały do Klucza Kieleckiego, który leżał na terenie prepozytury kieleckiej. Ta wchodziła w skład diecezji krakowskiej i stanowiła w dużej części uposażenie biskupów krakowskich⁶. Czas jej powstania jest określany różnie, i tak od drugiej połowy XII w. do XIV wieku⁷. Obszar prepozytury kieleckiej po raz pierwszy uchwytny jest w 1326 r., dzięki spisom dziesięciny papieskiej.

Na terenie prepozytury kieleckiej znajdowało się 17 parafii. Jedną z nich była parafia Daleszyce⁸, w skład której wchodziły Bieliny. „Byelyny, villa sub parochia de Daleschycze sita, cuius proprietas ad episcopatum Cracoviensem pertinet. In qua sunt quatuordecim lanei cmethonales, item una scolteria, habens duos laneos et unam tabernam scoltetialem habentem agros, de quibus omnibus solvitur et conducitur decima manipularis et canapalis pro episcopatu Cracoviensis, et valor eius aestimatur ad sex marces. Item cmethones eiusdem villae solvunt ecclesiae in Daleschycze kolandam.”⁹ W XV w. w Bielinach było 14 łanów kmiecych, 2 łąny sołeckie i 1 karczma z rolą¹⁰.

Według informacji Jana Długosza, kościół parafialny w Daleszycach ufundował biskup krakowski Iwo Odrowąż (†1229). Barbara Rzewuska-Kurzeja

w świetle źródeł pisanych, w: *Materiały sprawozdawcze z badań zespołu pobenedyktyńskiego w Mogilnie*, z. 1, red. K. Nowiński, Warszawa 1978, s. 34-35; M. Derwich, *Osadnictwo regionu świętokrzyskiego w okresie średniowiecza. Uwagi na marginesie badań nad opactwem świętokrzyskim, w: Bodzentyn. Z dziejów miasta w XII-XX wieku*, red. K. Bracha, Kielce 1998, s. 51

⁵ *Kodeks dyplomatyczny katedry krakowskiej św. Wacława*, wyd. F. Piekosiński, cz. 1, Kraków 1874, nr 9, s. 13-14 [1213 sine die et loco]; B. S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej do roku 1795*, t. 1, Kraków 1998, s. 186.

⁶ E. Wiśniowski, *Rozwój sieci parafialnej w prepozyturze wiślickiej w średniowieczu*, Warszawa 1965, s. 34.

⁷ B. Rzewuska-Kurzeja, *Rozwój sieci parafialnej w prepozyturze kieleckiej w średniowieczu*, „Nasza Przeszłość”, 59 (1983) s. 71 podaje dotychczasowy stan badań na temat powstania prepozytury kieleckiej.

⁸ Tamże, s. 86-87.

⁹ J. Długosz, *Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis*, t. 2, Kraków 1864, s. 458.

¹⁰ S. Inglot, *Stan i rozmieszczenie uposażenia biskupstwa krakowskiego w połowie XV wieku. Próba odtworzenia zaginionej części Liber Beneficiorum Długosza*, Lwów 1925, s. 39.

pisze, iż rezultatem powstania parafii było jej uposażenie, natomiast w mniejszym stopniu okręg parafialny, który był położony na obszarze zalesionym i słabo zaludnionym. Nie wydaje się aby było to do końca prawdą! Zapewne ten teren nie należał do najbardziej zaludnionych w Górach Świętokrzyskich. Teren parafii w Daleszycach od północy zamykało Pasma Łysogór, a od wschodu Pasma Orłowińskie. Na południowych stokach Gór Świętokrzyskich powstały parafie w Daleszycach między 1218 a 1229 rokiem i w Łagowie. Ta ostatnia istniała już w 1230 r. a jej początki sięgają być może nawet XI w. W XV w. do Daleszyc należało 10 miejscowości¹¹: Daleszyce, Bieliny, Skorzezyce, Klatki, Niestachów, Górno, Krajno, Wola Jachowa, Cisów, Brzechów, natomiast do Łagowa 8 miejscowości¹²: Łagów, Piórków, Gęsice, Pawłowa Wola, Sadków, Lechów, Zamkowa Wola, Piotrów. Dopiero w XVII w., między Daleszycami, a Łagowem, powstały parafie w Ociesękach (1617) i Bielinach (1637). Może przyczyn takiego stanu rzeczy należy upatrywać gdzie indziej? A mianowicie w problemie schrystianizowania tych ziem. Jeżeli weźmiemy pod uwagę, iż benedyktyni łysogórcy ciągle prowadzili działalność misyjną wśród okolicznej ludności w swoich dobrach. W 1468 r. udało im się usunąć gorszące zgromadzenia ludu na pobliskiej Górze Witosławskiej. W końcu XVIII w. w czasie budowy nowego kościoła znaleziono i zniszczono tu „posąg pogańskiego bożyszczka okryty węglami”¹³. Około połowy XV w. na terenie Łysogór działał pewien fałszywy prorok zwany Mesjaszem z Gór Świętokrzyskich¹⁴, który krążył po okolicznych wsiach i miasteczkach, wzbudzając zainteresowanie i zdobywając zwolenników wśród okolicznej ludności. Na takie zainteresowanie Mesjaszem z Gór Świętokrzyskich – jak pisze Stanisław Bylina – składały się bogate tradycje archaicznej kultury miejscowej, z wątkami o metryce przedchrześcijańskiej, poświadczone w materiale archeologicznym, źródłach pisanych z XIV i XV w. oraz zabytkach folkloru¹⁵.

Obowiązek chrystianizacji ziem otrzymanych od książąt przez biskupów spoczywał na biskupach krakowskich. Ufundowanie kościoła w Daleszycach miało na celu chrystianizację okolicznych miejscowości należących do ich dóbr, w tym też Bielin będących ich własnością. Również w Bielinach fundatorem kościoła był biskup krakowski Jakub Zadzik.

Należy sądzić, iż miejscowość Bieliny istniała co najmniej już w czasie powstania parafii w Daleszycach, a nie wykluczone, iż jej powstanie należy przesunąć na przełom XI i XII w. Bieliny, należące do dóbr biskupów krakowskich, były miejscowością graniczącą z dobrami benedyktynów łysogórskich. Zapew-

¹¹ Długosz, *Liber beneficiorum*, t. 2, s. 457-459.

¹² Tamże, s. 466-467.

¹³ A. Gieysztor, *Mitologia Słowian*, Warszawa 1985, s. 177.

¹⁴ S. Bylina, *Kultura ludowa Polski i Słowiańszczyzny średniowiecznej*, Warszawa 1999, s. 142-167.

¹⁵ Tamże, s. 157.

ne już w momencie fundowania klasztoru na Łyścu, przez Bolesława III Krzywoustego (1102-1138), nastąpiło pierwsze rozgraniczenie między dobrami biskupimi, a benedyktyńskimi. Niestety brak takich informacji w źródłach. Pierwsza wzmianka o rozgraniczeniu między dobrami biskupów krakowskich i benedyktydami łysogórskimi pochodzi dopiero z 1360 r. Píše o tym Józef Gacki: „Księża benedyktyni nie tylko nabywali dobra, ale starali się w ich spokojnem posiadaniu zabezpieczyć. Około roku 1360 rozgraniczyli się od klucza bodzęckiego i kieleckiego, przy czem biskup krakowski Bodzęta zaniewidział.”¹⁶ Według wzmianki J. Gackiego, kolejne rozgraniczenie posiadłości biskupich, czyli Jeziorka, Bielin i Lechowa należących do biskupa krakowskiego oraz Nieskurzowa, włości biskupa wrocławskiego od dóbr benedyktyńskich nastąpiło w 1464 r. „Inny podkomorzy sandomierski Piotr Donin (tak w pergaminie) z Prawkowic, przez komornika Jana Płaczkowskiego z Biradza, odnowił granice klasztorne 1464 r. od Jeziorka, Bielin i Lechowa, dóbr biskupa krakowskiego, i od Nieskurzowa, wsi biskupa kujawskiego.”¹⁷

Dopiero w połowie XV w. Bieliny zostały przeniesione na prawo niemieckie. Takiego przeniesienia mógł dokonać król na prośbę jego prawowitego właściciela. Dlatego też na prośbę biskupa Tomasza Strzypińskiego, który objął rządy w diecezji krakowskiej 29 IX 1455 r., król Kazimierz IV Jagiellończyk, dokumentem z dnia 12 XII 1455 r., zgodził się na przeniesienie na prawo niemieckie miasta Kielce i 11 wsi w Kluczu Kieleckim: Brzezin, Kowali, Nidy, Daleszyc, Bielin, Skorzeszyc, Górna, Bilczy, Niewachłowa, Bobrzy, Kostomłotów¹⁸. Wśród przeniesionych wsi na prawo niemieckie, Bieliny były jedną z większych miejscowości.

W 1625 r., biskup krakowski Marcin Szyszkowski wydał przywilej Krzysztofowi Józwickowi na założenie huty pod Kakoninem w Kluczu Kieleckim na południowym stoku Łysogór¹⁹.

Na prośbę Krzysztofa Józwicka, zwierzchnika warsztatu hutniczego (*officinae vitraria*), w Kakoninie, dnia 30 października 1637 r. biskup Jakub Zadzik erygował i uposażył kościół w Bielinach²⁰. Jak wynika z tablicy nagrobnej

¹⁶ J. Gacki, *Benedyktyński klasztor Świętego Krzyża na Łysej Górze*, Warszawa 1873, s. 240.

¹⁷ Tamże, s. 240-241; por. także, M. Derwich, *Benedyktyński klasztor św. Krzyża na Łysej Górze w średniowieczu*, Warszawa-Wrocław 1992, s. 306, tamże przypis nr 227, Archiwum Państwowe w Radomiu. Zespół: Zarząd Dóbr Państwowych nr 1464, k. 13.

¹⁸ Archiwum Kapituły Metropolitalnej w Krakowie, Liber Archivii, nr 3, 69-70; *Iura clavorum Kielcensis, Cunoviensis, Bodzantiniensis*, nr 1, ss. 639-645, 645-647; Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej*, s. 181.

¹⁹ A. Wyrobisz, *Szkoła w Polsce od XIV do XVIII wieku*, Wrocław 1968, s. 33.

²⁰ *Visitatio interna et externa ecclesiarum praepositorum, parochialium, hospitalium et aliorum beneficiorum in decanatibus Bodzentiniensi ac Kunoviensi consistentium per me Venceslaum Hieronymum de Bogusławice Sierakowski, pro tunc episcopum Cestrensem, [...] praevis litteris innoescentialibus via cursoria per R.D. Decanos directis anno 1738 die 29 Julii inchoata et successive anno 1739 die 14 mensis Junii terminata et peracta*, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie,

z 1657 r., to Krzysztof Józwick wybudował pracując wiele, opatrzył aparatami, wyjednał posag, ozdobił organami i zjednał fundusze na organistę²¹. Z tego wynika, iż pierwsze organy w kościele bielińskim były już między 1643 a 1649 rokiem. Pierwszym proboszczem kościoła pod wezwaniem św. Józefa został w 1637 r. ks. Jan Slopecki. Jak wynika z tablicy nagrobnej był on proboszczem w Bielinach 20 lat. Został zamordowany 29 kwietnia 1657 r. przez Węgrów i Kozaków Rakoczego²². Biskup Tomasz Oborski, sufragan krakowski dnia 14 czerwca 1643 r. konsekrował kościół w Bielinach. Biskup krakowski Piotr Gembicki, dnia 28 czerwca 1649 r. nadał grunt wraz z domem, dla organisty kościoła w Bielinach²³. Papież Innocenty XI w breve apostolskim z 15 maja 1679 r. zezwolił na założenie bractwa św. Józefa. Natomiast erygowania bractwa św. Józefa w parafii Bieliny dokonał Mikołaj Oborski, sufragan krakowski²⁴.

Parafia Bieliny od samego początku swego istnienia należała do dekanatu bodzentyńskiego. Do parafii Bieliny należały: Bieliny, Belno, Kakonin, Napęków, Makoszyn, Stara Huta, Nowa Huta, Porąbki. Według spisu ludności diecezji krakowskiej prymasa Michała Jerzego Poniatowskiego z 1787 r., w parafii Bieliny żyło: 500 mężczyzn, 503 kobiety, 306 dzieci od 7 roku, 435 dzieci do 7 roku i 12 osób mających 80 i więcej lat. W tym w samych Bielinach zamieszkiwało: 218 mężczyzn, 218 kobiet, 139 dzieci od 7 roku, 170 dzieci do 7 roku i 5 osób mających po 80 i więcej lat. Natomiast w: Belnie 26 mężczyzn, 26 kobiet, 10 dzieci od 7 roku, 24 dzieci do 7 roku, Kakoninie 29 mężczyzn, 29 kobiet, 14 dzieci od 7 roku, 22 dzieci do 7 roku, Makoszynie 48 mężczyzn, 38 kobiet, 35 dzieci od 7 roku, 50 dzieci do 7 roku, Napękowie 33 mężczyzn, 28 kobiet, 15 dzieci od 7 roku, 13 dzieci do 7 roku, Starej Hucie 42 mężczyzn, 57 kobiet, 19 dzieci od 7 roku, 50 dzieci do 7 roku i 3 osoby mające 80 i więcej lat, Nowej Hucie 66 mężczyzn, 73 kobiety, 48 dzieci od 7 roku, 65 dzieci do 7 roku i 2 osoby mające 80 i więcej lat, Porąbkach 38 mężczyzn, 34 kobiety, 26 dzieci od 7 roku, 41 do 7 roku i 2 osoby mające po 80 i więcej lat²⁵. W żadnej z tych miejscowości nie odnotowano obecności Żydów, którzy mieli zakaz osiedlania się w dobrach biskupich.

AV 27, k. 55; *Kronika parafialna* [prawdopodobnie z 1925 r. – R. S.] Archiwum Parafialne w Bielinach.

²¹ *Corpus inscriptionum Poloniae*, t. 1, *Województwo kieleckie*, z. 1, *Miasto Kielce i powiat kielecki*, red. J. Szymański, wyd., wstępem i komentarzem opatrzyła B. Trelińska, Kielce 1975, s. 44.

²² „Datę podaje zapis na odwrocie dokumentu AGAD, dok. Perg. nr 1867. „Węgrzy i Kozacy płądrowali okolicę jeszcze 29 kwietnia 1657 r., gdy zabili plebana podtysogórskich Bielin.”; Derwicz, *Benedyktynski klasztor św. Krzyża*, s. 63 (przypis nr 96); *Corpus inscriptionum*, s. 44.

²³ Archiwum Diecezjalne w Kielcach, sygn. PB 6/1, Akta parafii 1802-1844, k. 164 (z 1828 r.).

²⁴ *Visitatio*, k. 57.

²⁵ Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, *Opisanie liczby dusz*, k. 367; B. Kumor, *Spis ludności diecezji krakowskiej prymasa Michała [Jerzego] Poniatowskiego z 1787 roku*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 38 (1979) s. 174.

Wraz ze wzrostem liczby ludności i powstaniem przemysłu górniczno-hutniczego w Górach Świętokrzyskich lokowano nowe miejscowości. Dlatego też na terenie Klucza Kieleckiego w 1746 r. leżały: miasto Kielce oraz 44 wsie: Domaszowice, Dąbrowa, Kopciówka, Masłów, Bęczków, Mąchocice, Krajno, Górno, Wola Jachowa, Huta Nowa, Bieliny, Lechów, Belno, Makoszyn, Radlin, Cedzyna, Niestachów, Leszczyny, Suków, Dyminy, Bilcza, Brzeziny, Nida, Kowale, Poślawice, Białogon, Niewachlów, Góra Mała, Bobrza, Ćmińsk, Tumlin, Kołomań, Odrowążek, Sarbin, Jasion, Adamów, Bartków, Hamer, Świątełko, Kopcie, Uziębłów, Solarz Stary i Nowy oraz Zagnańsk²⁶.

Bieliny do 1789 r. stanowiły własność biskupów krakowskich, kiedy to zostały przejęte wraz z innymi dobrami na rzecz skarbu państwa²⁷.

Bieliny są starą miejscowością, powstałą w średniowieczu i związaną z dobrami biskupów krakowskich. Jednak brak źródeł pisanych oraz badań archeologicznych nie pozwala w pełni odtworzyć najstarszej historii tej miejscowości. Bieliny nie leżały na szlaku handlowym, ani też nie były miejscowością ważną strategicznie, dlatego też jak wiele tego typu miejscowości w Polsce, nie posiadają opracowanej własnej historii²⁸.

Historia Bielin i parafii stanowi nierozłączną część wielkich dziejów Narodu, Państwa i Kościoła polskiego. Z Bielin wywodzi się wiele znanych postaci, można wspomnieć m.in.: Karola Teligę (*30 X 1808 †9 III 1884), dziekana Wydziału Teologii i rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego, biskupa Józefa Michała Juszyńskiego (*18 IX 1793 †24 XI 1880), Kazimierza Sabbata (*27 II 1913 †19 VII 1989), prezydenta RP na Uchodźstwie (1986-1989).

²⁶ Archiwum Kapituły Metropolitalnej w Krakowie, Lustracja 1746, s. 271-273, Sumariusz generalny prowentów Klucza Kieleckiego 1746; K u m o r, *Dzieje diecezji krakowskiej*, s. 242.

²⁷ K u m o r, *Dzieje diecezji krakowskiej*, s. 258.

²⁸ Na temat najnowszej historii zobacz pracę magisterską napisaną przez S. J ó Ź w i k a, *Środowisko parafii Bieliny w pierwszej połowie XIX wieku*, Kielce 1996, pod kierunkiem ks. prof. D. Olszewskiego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Kielcach.

BIELINY ALS BESITZTUM DER KRAKAUER BISCHÖFE

ZUSAMMENFASSUNG

Wahrscheinlich existierte der Ort Bieliny mindestens schon seit der Gründung der Pfarrei in Daleszyce in den Jahren 1218-1229, und es ist nicht ausgeschlossen, daß seine Entstehung für die Wende vom 11. zum 12. Jahrhundert angesetzt werden muß. Bieliny gehörte zu den Besitztümern der Krakauer Bischöfe und bildete den Grenzort zu den Gütern der Benediktiner von Lysa Góra. Im Zusammenhang mit der Abgrenzung der Güter der Benediktiner von Lysa Góra von den Besitztümern der Krakauer Bischöfe wurde Bieliny im 14. Jahrhundert zum ersten Mal urkundlich erwähnt, danach noch einmal im 15. Jahrhundert. Die meisten Quellen stammen jedoch aus dem 17. Jahrhundert, denn im Jahre 1637 wurde in Bieliny eine Pfarrei erigiert. Als Stifter der Kirche wird der Krakauer Bischof Jakub Zadzik genannt. Bis 1789 verblieb Bieliny im Besitz der Krakauer Bischöfe, danach wurde es zusammen mit anderen Gütern vom Staat übernommen.

Aus dem Polnischen übersetzt von Herbert Ulrich